duplu

Első évfolyam. Brassó, 1890. október 1. 14-ik szám.

KÖNYVTÁR EGYETEM SZEGED

ISKOLA ÉS SZÜLŐHÁZ.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY

SZÜLŐK, TANÍTÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

Bede Dániel, Bournáz Ernő, Killyéni Endre, Mally Nándor, Méhely Lajos, Spaller József közreműködésével

SZERKESZTI:

JÓZSA MIHÁLY.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ára:

Egész évre 2 frt., félévre 1 frt., negyedévre 50 kr.

A lap szellemi részét illető közlemények és reclamatiók, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések s ezek díjai **Józsa Mihály** szerkesztőhez (Brassó, Bolonya, Kút-utcza 1. sz. a.) küldendők.

BRASSÓ,

ALEXI KÖNYVNYOMDÁJA.

1890.

TARTALOM.

Ünnepi beszéd. *Koós Ferenczt̃ől.*

A jóindulat a nevelésben. *Zajzon Dénestől.*

Tárcza. Mátyás király és Rökk Szilárd emlékezete. *Pósa Lajostól.*

Levelezés. I. Jótékonyczélú előadás. II. A türkösi állami elemi iskolaépület fölszentelése.

A Háromszék vármegyei tanszermuzeum egyetemes vonalzója.

Irodalom.

Vegyesek.

Szerkesztői üzenetek.

Első évfolyam. Brassó, 1890. október 1. 14-ik szám.

ISKOLA ÉS SZÜLŐHÁZ.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY
SZÜLŐK, TANÍTÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

Bede Dániel, Bournáz Ernő, Killyéni Endre, Mally Nándor, Méhely Lajos és Spaller József közreműködésével szerkeszti:
JÓZSA MIHÁLY.

Megjelenik e lap minden hó 1-én és 15-én egy ív terjedelemben.

Előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 2 frt. — kr.
Félévre . . . . . 1 frt. — kr.
Negyedévre . . . . . — frt. 50 kr.

Kéziratok nem küldetnek vissza; bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

A lap szellemi részét illető közlemények és reclamatiók, valamint az előfizetési pénzek s ezek díjai Józsa Mihály szerkesztőhez (Brassó, Bolonya kút-utcza 1. sz. a.) küldendők.

Hirdetési díjak:

A boríték egy egész oldala 4 frt., féloldal 2 frt. negyed oldal 1 frt., nyolczad oldal 50 kr.
Bélyegdíj mindenkor 30 kr.

Többszöri hirdetéseknél kedvezmény adatik.

Ünnepi beszéd.

A türkösi állami elemi iskola felavatása alkalmával 1890. szeptember hó 21-én mondotta *Koós Ferencz* kir. tan. tanfelügyelő.

Tisztelt közönség!

Készen van tehát a díszes és legczélszerűbb állami elemi emeletes iskola-épület, melynek megvalósításáért éveken át annyit fáradoztunk!

Azért gyűltünk ma ide, hogy azt ünnepélyesen felavassuk és a közhasználatnak mától fogva évszázadokra átadjuk. Szívünk, lelkünk gyönyörrel telik el, ha e díszes épületre tekintünk. Megfelel ez minden tekintetben a legujabb nevelés-oktatási igényeknek. Kívülről imposans épület, belseje czélszerű, berendezése, tágas, világos termei, széles folyósói, kényelmes lépcsői dicséretére válnak a tervkészítő és azt végrehajtó szakférfiaknak. És a mit legelőbb kellett volna említenem, ezen díszes épületnek szerencsés, okszerű elhelyezése az, a mi kiválólag magára vonja figyelmünket. Kert közepén, nemes gyümölcsfák között, távol a nagy út zajától, jó és egészséges levegő tengeréből, mint szilárd, rendíthetetlen kőszikla emelkedik ki komoly méltósággal a körülötte elterülő szerény falusi házak felett. Díszes külsejével is eszébe juttatja a szüléknek a Megváltó amaz intését: »Bocsássátok hozzám a kisdedeket és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyeneké a mennyeknek országa!« Egy darab a földön s közelebb Türkös községben a mennyországból ez az új állami elemi díszes iskola-épület, melynek csengetyüje a legnagyobb, a leghalhatatlanabb paedagogushoz: Krisztushoz hívogatja a kiskedeket.

A templomok harangjai, az iskolák csengetyüi édes testvérek. — Azok a felnőtteknek, ezek a kisdedeknek szólnak mindennap. Nem különböző, hanem egy a czél, a mely felé hivogatnak: *az erkölcsi jobbulás, az értelmi felvilágosodás magasztos czélja felé.* Mind a kettőben jobbak, értelmesebbek, bölcsebbek leszünk. A bölcseség az igazság keresésére vezet, az igazság megismerése pedig szabadokká és boldogokká tesz. Templomok harangjai és iskolák csengetyüi közös harmoniában olvadnak össze. Kik azt hiszik és hirdetik, hogy valamely iskola csak azért, mert nem felekezeti, nem áll a tiszta erkölcs, a buzgó vallásosság, az isteni félelemnek, *a bölcsesség kezdetének* szolgálatában, azok önmagukat ámítják és másokat is tévútra vezetnek. »Az államnak nincs vallása, tehát vallásosságra nem nevelhet« így okoskodnak, a kik felületesen itélnek. Mert kérdem: mi az állam? Avagy nem a különböző felekezetek összege képezi-e az államot vagy országot, habár különböző alakban és különböző templomokban és nyelveken imádják is az élő Istent. Volt-e valaha magyar hazánkban olyan államférfiú, a kiről följegyezte volna a történelem, hogy annak nem volt vallása? Vagy azért, mert az állam vagy a haza szolgálatában állunk, megtagadtuk-e vallásos meggyőződésünket? Ha nincs az államnak, mint elvont fogalomnak vallása, de van az állam hivatalnokainak a minisztertől az irnokig s ebben másoknál hátrább nem állunk. Voltak-e vallásosabb, istenfélőbb államférfiak valaha, mint a népnevelés örökemlékű nagy apostolai: néhai *báró Eötvös József*, mint ennek a türkösi állami iskolának alapítója: *Trefort Ágoston*, mint ennek a díszes iskola-épületnek főmestere: *gróf Csáky Albin* magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszterek?

Ha valaki tudta, ők bizonyára a legjobban tudták, hogy valamint az emberi testnek, úgy az emberi léleknek is két szeme van, u. m. *a hit* és *a tudomány*, hogy lelkünknek e két szemét gondosan kell óvni, ápolni a templomban és az iskolában, de nem úgy, hogy hitünk szemével a templomban, tudományunk szemével az iskolában tanuljunk látni, hanem kölcsönösen. A templom nem nélkülözheti a *hit* mellett a *tudományt*, de megfordítva az iskola sem nélkülözheti a *tudomány* mellett a *hitet*. A ki nem így fogja fel a templom és az iskola magasztos feladatát, az eltévesztette hivatását úgy a templom, valamint az iskola kathedrájában. Helyesen jegyezte meg azért egy protestáns lelkész azt, hogy a *tudomány hit nélkül tolvajlámpás*, melylyel az éj sötétségében embertársaink megrövidítésére dolgozunk s megfordítva a *hit is tudomány nélkül* oda vezet, mit Jézus jósolt volt tanítványainak: »Eljő az idő, midőn azok, a kik titeket megölnek, azt hiszik, hogy istenes dolgot cselekedtek.«

Legyen azért ez az új állami elemi iskola mától fogva évszázadokon át az egymást itt felváltó ifjú nemzedékek számára olyan intézmény, melyben a tanítók az *emberi lélek két szemét*, *u. m. a hitet és a tudományt* egyformán míveljék. Tanítsák az ártatlan gyermekeket arra, hogy hitök szemével lássák és ismerjék meg Istent, a világegyetem teremtő és fentartó központi szellemét; nem csupán egy nemzet, hanem minden nemzetek szerető édes atyját, hogy lássák meg az emberi léleknek halhatatlan rendeltetését és az örök élet viruló szépségét. — Másfelől a lélek tudomány-szemével lássák meg és tanuljanak meg itt a közhasznú ismeretekből annyit, a mennyire a népek versenyében a létért való küzdelemben múlhatatlanul szükségük van. Igy aztán a *hit* és a *tudomány*, a *templom* és *iskola* egymást kiegészítve, egymással kezet fogva vezetendik az itt egymást felváltó ifjú nemzedékeket az emberiség rendeltetésének legfőbb czélja: a földi és sírontúli boldogság felé.

* * *

Az állami iskola a mellett, hogy a hitnek, a vallásnak legtávolabbról sem ellensége, sőt hű testvére, még egy más magasztos czélt is tűzött maga elé, t. i. *a különböző hitű és felekezetű szülék gyermekeinek testvéresítését* a legnagyobb erényben, a *közös szeretetben* Itt telik be rajtok a Megváltó figyelmeztetése: »Arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek«.

Az állami iskola nem egy felekezet, nem egy nemzetiség, hanem a haza hű polgárai összes gyermekei számára van építve. Nyitva állanak ennek tantermei az egységes és oszthatatlan magyar politikai nemzet minden gyermeke számára. A felekezeti iskoláknak is megvan a magok különleges feladatuk, de épen azért, mert e feladat különleges, mert a haza polgárait felekezeti és nemzetiségi czélok elérésére osztja, mert a felekezeti és nemzetiségi türelmetlenségnek és torzsalkodásnak nem egyszer lesznek melegágyai, nem teljesíthetik azt a magasztos missiót: a különböző felekezetű és nemzetiségű egységes haza polgárainak testvéresítését.

Ezt a magasztos missiót az állami iskola tűzte maga elibe. Ebben hangoztatják mindennap a tanítók e magasztos igét: »Egy hazának, a magyar hazának vagytok mindnyájan gyermekei, tehát szeressétek egymást, mint egy hazának, a magyar hazának édes gyermekei.« Itt igazán nincs személyválogatás, nincs felekezeti és nemzetiségi féltékenykedés, súrlódás. Itt lehullanak a válaszfalak s egybeolvadnak a hon polgárainak gyermekei a közös magyar haza lángoló szeretetében. Itt kűzdi ki a diadalt a magyar államesze. Itt válik testté az ige: »Nincs közöttetek különbség, mindnyájan egyek vagytok, egybe forrtok az oszthatatlan ma-

gyar nemzet szent testében«. Eszményi czélért kűzd az állami iskola és ezen eszményi czél: a haza fiainak testvéresítése. Itt érzi igazán az ártatlan gyermek a testvéri szeretetnek melegét s az egymás iránt szíveikben fellángoló szeretetet itt viszik át a közös édes anyára, a magyar hazára; mert a kik itt egymást felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül megszerették, azok a hazát is megszerették és annak úgy a béke áldott napjaiban, valamint a háború viharaiban hű és rendületlen gyermekei fognak lenni. Az állami iskola a haza gyermekeinek közös oltára, melynél közösen áldoznak, közösen imádkoznak, mondván: »Erted élünk, halunk hazánk!«

* * *

Van az állami iskolának még egy harmadik nagy missiója is, melyet első sorban kellett volna említenem és ez az, hogy ez *az ismereteket az állam nyelvén közli.* A különböző nyelvű honpolgárok, mint kertben a különböző virágok, szépen megférnek egymás mellett. Azonban valamint valamely kert virágainak összefolyó szépsége kelti fel szívünkben a gyönyör érzetét; *úgy a különböző nyelvű honpolgárok egy közös nyelvben, az állam nyelvében forrnak össze,* lesznek valódi honpolgárok és tárják fel azt a felséges képet, melyen a közös honszeretet glóriája ragyog. Nemzeti állam volt hazánk egy évezreden át, a nélkül, hogy valamelyik nemzetiséget kiírtotta volna. Nemzeti állam ma és a lesz jövőben is, valameddig Magyarország lesz ennek a neve az európai államok sorában. Erre a nemzeti egységre törekedik, ezt szolgálja minden állami iskola. Erre kell törekedni, e czélt kell hogy szolgálja mindenik iskola, legyen az bár felekezeti, községi, magán avagy társulati. Nem szabad a tanítóknak soha eltéveszteni szemeik elől, akár milyen iskolában szolgálnak, az egységes, az oszthatatlan magyar hazát és annak közös nyelvét, a magyar nyelvet, mely a mi államunknak közös összetartó, összeforrasztó eleme. Nem hiszek hazafiságában annak a tanítónak, a ki nem barátja közös kincsünknek, a magyar állam nyelvének. Nem ismerek magyar földön más hazafit, mint magyart. A ki nem szereti a magyar nyelvet, az a magyar hazát sem szereti. A ki ellensége az állam nyelvének az ellensége a magyar hazának is. Mint a régi római büszkén kiáltott fel a föld bármely részében: »Romanus sum civis« római honpolgár vagyok, ép így megköveteljük, hogy a magyar haza minden ajkú polgára büszkén kiáltsa e hazában: »Hungarus sum civis« magyar honpolgár vagyok! Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a nem magyar születésű honpolgár ne szeresse, megvesse anyanyelvét, hiszen a nemzetiségek Európa egyetlen országában sem élnek, fejlődnek szabadabban, mint magyar hazánkban, de ne feledjék azt,

hogy a magyar hazának csakis magyar honpolgárai lehetnek, még ha más nyelvet beszélnek is, még ha más nyelven imádják is az Istent.

Ennek az állami iskolának, illetve ebben a tanítóknak a leend egyik dicső feladatuk, hogy ők a tantermekben az állam nyelvén tanítsanak, ezt míveljék, ennek szeretetét az ártatlan gyermekek kebelébe beoltsák. Nem szabad ezt a czélt szemeik elől soha csak egy pillanatra is eltévesztenióik. Mindig szem előtt kell hogy tartsák azt a nagy igazságot, hogy: »Nyelvében él a nemzet«.

A tanítók első sorban a nemzet nyelvének apostolai. Ha ők azért lelkesednek, az ő lelkesedésük átragad tanítványaikra is; ha ők meglankadnak, ha a nemzet nyelvét csak fizetésért és nem meggyőződésből tanítják: hanyatlásnak indul a nyelv s a nyelv hanyatlása maga után ragadja a szülőföldhez való ragaszkodást, kioltja a hazaszeretetet.

Díszes és czélszerű ez az új állami iskola-épület, de a nemzetre nézve hasznossá csakis a lelkes magyar tanítók tehetik. Megkövetelem a magyar néptanítóktól, hogy magyar legyen minden ízében, magyar az iskolában, magyar családi körében, magyar a társadalmi életben. Ha valahol, úgy itt a legveszedelmesebb az úgynevezett kétéletüség, vagy: »Ha akarom magyar, ha akarom nem magyar«.

Isten oltalmazza meg ezt az állami iskolát az ilyen tanítóktól és adjon ennek minden időben lelkes, buzgó magyar tanítókat, kiket lelkesítsen a magyar szó és magyar dal, s kik lelkesítsék magyar szóval, magyar dallal kedves tanítványaikat szeretni, imádni a magyar hazát, a magyar királyt mind halálig.

* * *

De bezárom már kissé talán hosszúra is nyult iskolafelavató beszédemet; kivánom azt, hogy legyen ez az állami elemi népiskola hű és igaz ápolója lelkünk két drága szemének, u. m. *hitnek* vagy vallásos érzületnek, a *tudománynak* vagy közhasznú elemi ismereteknek; legyen ápolója a *testvéri* és a *hazaszeretetnek*, legyen hű őre legdrágább földi kincsünknek, a magyar haza és nemzet nyelvének.

Ti néma falak, oltárai mától fogva e *hitnek*, *tudománynak*, *szeretetnek* és *nemzeti nyelvnek*, legyetek e szent, e hazafias czélok megvalósítására e mai naptól kezdve felavatva, felszentelve az időnek szakadatlan folyamán századokra! »Egyik nemzetség jő, a másik megy«, de te állj és légy ebben a községben szent oltára az egymást felváltogató ifjú nemzedékeknek! Ne legyenek soha itt elfeledve azok a kitünő hazafiak és államférfiak, kiknek tégedet köszönhetünk. Néhai *Trefort Ágoston* vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszternek, e telek megvásárlójának, em-

léke legyen e falak között örökre áldott. *Gróf Csáky Albin,* mostani vallás- és közoktatásügyi miniszter urat, ezen állami iskola építőjét, az Isten áldja meg és a magyar tanügynek, a népnevelés érdekének sokáig tartsa meg! Áldja meg Isten az iskola gondnokságának, tanítótestületének minden egyes tagját, hogy lehessenek éveken át hű őrei a magyar nemzet e mától fogva rájok bízott drága kincsének! Őrködjenek fölötte, védjék, oltalmazzák ezt az idő pusztító hatalma ellen. Őrködjenek ebben az ártatlan gyermekek fölött, hogy növekedjenek azok itt a *hitben, tudományban,* a *testvéri szeretetben* és az *anyanyelv iránti lángoló ragaszkodásban!*

Felavatva, Isten által megszentelve átadom immár e díszes állami iskolát, mint *gróf Csáky Albin* vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter képviselője, mint e vármegyének királyi tanfelügyelője, a türkösi állami iskolai gondnokságnak gondviseletébe: magyar tannyelvű népoktatási czélra.

Legyen Isten áldása itt a tanítók fáradozásán most és minden időben! Legyen Isten áldása Türkös községén, ennek előljáróin és minden egyes lakóján. Legyen Isten áldása azon ártatlan gyermekeken, kiket ezen iskola tantermei, mint az óvodába, a mindennapi és az ismétlő iskolába járókat ide befogadnak, hogy növekedjenek, hogy viruljanak itt évről évre, századokról századokra, mint a víz mellé ültetett plánták, a szülék örömére, a haza büszkeségére és az Istennek dicsőségére! Legyen Isten áldása szeretett Brassó vármegyénken, a népnevelés e classikus földjén, ennek szeretett főispánján, császári és királyi kamarás méltóságos Maurer Mihály uron, nagyságos Roll Gyula királyi tanácsos, alispán uron, nagyságos Henter Gábor uron, a járás érdemdús főszolgabíráján és e nemes vármegye minden tisztviselőjén. Legyen Isten áldása tkts. Windt Lajos Brassó vármegyei kir. építészeti főmérnök, tkts. Mika Sándor kir. mérnök urakon, Sánek János és Fehér Mihály csángó testvéreinken, mint a nevezett mérnök urak által készített iskolaterv végrehajtóin! Legyen Isten áldása e nemes vármegye területén létező különböző hitfelekezeteken, a különböző ajkú, de az egységes magyar hazának e nemes vármegyében lakó összes magyar honpolgárain!

Legyen Isten áldása az imádásig szeretett magyar királyon, I. Ferencz József Ő Felségén és ennek felséges családján. Legyen Isten áldása szeretett magyar nemzetünkön, hazánkon és ennek mélyen tisztelt kormányán!

Éljen a haza!

A jóindulat a nevelésben.

»Mikor a teremtő az ember szívét és belsejét megalkotta, — mond Bossuet, — oda legelőször is a jóságot helyezte el, hogy érzületünk alapjául szolgáljon«. És az élet lépten-nyomon igazolja a nagy franczia szónok fennebbi állítását, mert a kinek keblében jóindulat nem székel, az bizonyára nélkülözni fogja a legszebb erények fundamentumát. Lehet valaki őszinte, szerény, munkakedvelő, tiszteletben tarthatja a mások jogait és becsületét: azonban ha a jóindulat hiányzik lelke mélyében, akkor mind ama tulajdonságok, melyeket fennebb említénk, még korántsem teszik őt a szó teljes értelmében vett nemesszívű emberré.

A ki a mások javát akarja, annak áldozatot kell hoznia és a saját érdekeiről embertársai boldogulásáért gyakran le kell mondania. Erre az önmegtagadásra pedig bárki is csak akkor lesz képes, ha szívében az önző hajlamok fölött az önzetlenek diadalra emelkedtek, azaz ha ottan az egoismus ridegsége helyett a szeretet, a részvét és kegyesség jutottak uralomra.

A jóindulat azonban egyike nemcsak a legszebb, hanem a legnehezebben gyakorolható erényeknek. Jó lenni és ilyennek maradni az élet számtalan megpróbáltatásai és csalódásai között és megőrízni a *nemes szívet* az emberek hálátlansága és méltatlansága daczára is: valóban nem könnyű feladat. De épen azért, mert a jóindulat erényét akadályok lekűzdésével és folytonos önmegtagadással tudjuk megvalósítani, annál inkább becsülésre méltókká teszszük magunkat, mentől igazabban törekszünk, hogy a mások javát előmozdíthassuk.

A nevelésnek egyik leglényegesebb feladata mindenesetre abban áll, hogy a gyermek szívében a jóindulatot a rokonérzetek ápolgatásával megerősítse. Napjainkban különösen, midőn a létért való harczban a legtöbben csak a maguk személyes előnyeinek biztosítására törekszenek s midőn az anyagi érdekek cultusa mellett az emberbaráti érzelmek oly sokszor háttérbe szorulnak, most kiválóképen égetően szükségessé vált, hogy a családi és az iskolai nevelés a jóindulat fejlesztését el ne hanyagolja.

Ezen szép érzelem csirájának ápolgatása már a bölcsőnél megkezdendő. Mert ha a kisdedet szeretet, békesség, nyájasság környezi, akkor az ő lelkére a családi kör, a szülők és testvérek példája oly elhatározó befolyást fog gyakorolni, a melyeknek jótékony hatása a későbbi életévekben is mindig érezhető lesz. A gyermeknek épen oly lelki szükséglete a szeretet, a bizalom és a gyöngédség, miként a testnek a tiszta levegő. A lélek is csak úgy rá van szorulva a simpathikus légkör beszivására, miként a tüdő az élenyes athmosferáéra. A mely kisded a családi

tűzhely közelében szülői és testvérei iránt emberbarátilag érezni s ő érettük áldozatot hozni meg nem tanult; hogyan kivánhatjuk tőle, hogy majd az idegenek iránt nemesebb indulattal viseltessék? Valóban alig lehet kétségbe vonnunk, hogy a felnőttek aljas önzése, szívtelensége és másokkal nem törődése ezer meg ezer esetben a szülői ház káros befolyására, helytelen példaadására vezethető vissza. Ha azt akarják a szülők, hogy gyermekükben a rokonszenv és a jóakaró érzület megerősödjék, ezt első sorban is a szeretettel és eme szeretetnek állandó tanúbizonyságával valósíthatják meg. Sajnosan tapasztaljuk, hogy ennek a fontos paedagogiai elvnek az élet gyakran épen a visszáját mutatja föl. Hány család van, a hol a gyermekek szeretet nélkül nőnek fel?! S hány szülő, a kiktől, Fenelon szerint, a kisdedek jókor eltanulják, hogy ne szeressenek senkit?!

Az iskola átmenetet képez a családból az életbe. Ha a gyermeket odahaza rokonszenv környezte, akkor ez az átmenet nagyon meg lesz könnyítve; akkor a kis tanuló az ő tanítóját és iskolás társait bizalommal fogja tekinteni. A mint a gyermek a tanulószobába lép, lehetetlen, hogy ne érezze saját erőtlenségét és elhagyatottságát, de lehetetlen, hogy ne tapasztalja azt is, hogy ő a többiek jóindulatára rá van szorulva. Azoknak a simpathikus hatásoknak, a melyeknek befolyása alatt nőtt fel a kisded saját édes otthonában, az iskolában nem szabad hiányzaniok. Tanítónak és tanulónak itt is, ép úgy, mint a családi tűzhelynél, a szeretet, bizalom és jóindulat éltető elemeivel kell táplálkozniok. A mely iskolát a nemesebb érzelmek melege nem hatja át, az nem is nevezhető iskolának; az inkább egy gyárhelyiség, a hol a gyermekek fejébe a tudományok elemei bevezettetnek, de a szív, a kedélyvilág érintetlenűl marad.

Egy jól vezetett iskolát kölcsönös rokonérzések nélkül nem lehet képzelnünk; és habár a gyermekeknek a tanítóhoz való viszonya más, mint a szülők iránti; és habár a tanító nem az apa helyettese (mint sokan gondolják), hanem a rend őre, a nevelés és oktatás együttes vezetője: azért ebből a körülményből még épen nem következik, hogy tanítványaival szemben atyai jóakarattal, nyájassággal, mondjuk: szeretettel ne viseltessék. Ha a tanító növendékeit jóindulattal fogadja s azoktól — ha megérdemlik — a szívességet el nem vonja, akkor bizonyára nemcsak hogy le fogja őket kötelezni önmaga iránt, hanem egyszersmind példát is nyújt arra, hogy ők szintén hasonlóképen érezzenek és tegyenek tanulótársaikkal és más emberekkel szemben. Ha a tanítónak büntetnie kell, akkor se téveszsze szem elől az igazságosság mellett a méltányosságot, és ne feledkezzék meg arról, hogy a fegyelem jóakarat nélkül egy olyan kényszer-zubbony, a melytől minden gyermek menekülni óhajt. A neve-

lőnek fegyelmezés közben is folyton figyelemmel kell lennie a tanulók érzületére, nehogy a lélek érzékenységén gyógyíthatatlan sebeket üssön s nehogy midőn a hibás növendéket lakoltatni akarja, ugyanakkor a többiekben a méltatlankodás érzelmét keltse föl.

A szülőknek ép úgy, mint a tanítóknak kötelességükben áll továbbá megkövetelni a gyermekektől, hogy ezek az ő jóindulatú eljárásaikat megköszönjék és hasonló módon viszonozzák. Ha azt tapasztalják, hogy valamelyik növendék önkénytelenül tett szívességet, ne késsenek az elismerés és biztatás kifejezésével; a hol meg tartózkodást vagy bátortalanságot vesznek észre, ott ne legyenek restek a buzdítással s bátorítással; és a hol meg nemakarást látnak, ott hassanak a gyermek értelmére és igyekezzenek a lappangó rokonérzelmeket fölébreszteni. A szülők és tanítók legyenek azon, hogy a gondjaik alatt lévő gyermekek egymás irányában szívességet gyakoroljanak. Erre a családi és az iskolai élet számos alkalmat szolgáltat. Azonban jegyezzük meg, hogy a jóindulatot a gyermekektől csak úgy kicsikarnunk nem lehet, és viszont azt, a ki önszántából tett szívességet, az elismerésen kívül másféle jutalomban részesítenünk nem szabad. Az erőszakolt szívesség a növendék jellemére nézve igen sok veszedelmet rejt magában, de még többet az, a mely a jutalom reményében gyakoroltatik. Ugyanis a kényszerítéssel vagy büntetéssel kicsikart szívesség a képzettársítás közbejöttével rendszerint utálat tárgyává teheti a nemesebb czélokat, és viszont a jutalom fejében gyakorolt jóindulat alapúl szolgálhat arra, hogy a gyermek jövőben bármely cselekedetét az egyéni érdekek szerint mérlegelje, avagy a hypokritáskodásban találja gyönyörűségét. A jóindulat és az önzés összeférhetetlenek; már pedig úgy a büntetés miatt, mint a jutalom végett gyakorolt szívesség mindig önző motivumokra támaszkodik. Ezt a körülményt mindenesetre jó volna megfontolni azoknak a szülőknek és tanítóknak, a kik a gyermekektől úgyszólva ki akarják erőszakolni a nemesebb érzületet és az ebből folyó elhatározásokat hol fenyegetéssel, hol meg a jutalom kilátásba helyezéze által, a helyett, hogy más, önzetlenebb eszközökkel törekednének neveltjeik szívét és akaratát mozgásba hozni.

A gyermeket mint mindenre, úgy a jóindulatra is csak fokozatosan lehet nevelni. Tény, hogy kezdetben a legtöbb gyermek egoista és a kisded lelkében csak akkor kezd a nemesebb, önzetlenebb érzés fejlődésnek indulni, midőn mások részéről szívességet, jóakaratot tapasztal. Innen van, hogy a ki dúrva, részvétet nem ismerő emberek között nő fel, attól alig várhatjuk, hogy az emberbaráti érzelmekért valami nagyon hevülni tudjon. Aztán épen az előbb említett nevelési fokozatosság hozza magá-

val, hogy a gyermektől eleinte soha se követeljünk igen sok jóindulatot, még akkor sem, ha ő a mi legnemesebb példánkból naponta kedvező tapasztalatokat merít és ha részünkről a leghelyesebb szoktatásban is részesül; mert ahhoz, hogy valaki a jótevést nemes szándékkal és igaz érzéssel gyakorolja, a szív önzetlensége mellett az akaratnak fegyelmezettsége is megkivántatik, már pedig ezek a föltételek a gyermekeknél még kevésbbé találhatók föl.

(Folytatása következik.)

(Kun-Félegyháza.) **Zajzon Dénes.**

TÁRCZA.

Mátyás király.*)

Irta: **Pósa Lajos.**

Gondolsz-e még, magyar, a mult századokra?
Hol ragyog, mutasd meg, Mátyás király szobra?
Hiában keresem Budán, Visegrádon,
Tisza-Duna mellett, a mosolygó tájon,
Hiában keresém nevét büszke érczen,
Szép Erdélyországban, égbe nyúló bérczen!
Pedig a hon minden talpalatnyi földje
Hajtana borostyánt, homlokát, hogy födje.

El, te lomha csillám! El nemzeti hála!
Minek neki szobor, törpe emléktábla!
Fönséges alakján az idő ne rontson,
Fénymosó zivatar záport rá ne ontson,
Szél kavargó szennye ne tapodjon rája . . .
Él még a magyarok legnagyobb királya!
A nép milliói karjukon ringatják:
»Meghalt Mátyás király, oda az igazság!«

Hol dal zengi szárnyán az ős magyar nyelvet,
Alacsony kunyhókban, ekeszarva mellett,
Hol nemzeti érzés tüze ég lobogva:
Erdőben, mezőben ott van az ő szobra!

---

*) A IV. egyet. tan.-gyülés alkalmával, aug. 21-én tartott Mátyás ünnepélyen elszavalta maga a szerző.

Mint gyöngyöt a csiga, ott hordozza mélyen,
Szenvedő munkás nép szerető szívében.
A jó Mátyás királyt emlegetik, áldják,
Rózsákkal övezik arany koronáját.

Nagy volt és hatalmas. Fent czikázó villám,
Koronás tölgyeken, fenyegető sziklán.
Nemzetét, ha tépni, tördelni akarták:
Lecsapott csattogva. . . . Bécs is nyögte karját.
Büszke Bécs a porban ott hevert előtte,
Míg ő nagyratörő gondolatit szőtte,
Élte legszebb álma sugaras magasság:
A nemzeti egység, a nemzeti nagyság.

Oh magyarok dicső, nemzeti királya!
Tündérkerttel ékes márvány palotája.
Termeiben festett és faragott képek,
Körülte tudósok, ihletett művészek,
Hollós czimerével ragyogó könyvtára
Magas röptü lelke kincseit kitárja;
Magyar hegedősök énekét is hallom
Meg-megzendülni a budai várhalmon.

Nem lengett ugyan még az a bűvös illat,
Nemzeti bélyeggel, mely a szívekig hat;
De már nagy Mátyásnak lelke mélyén égett:
Teremteni tiszta magyar műveltséget,
Hogy a magyar szellem olvasztó kohója
Legyen az új eszmék átalakítója;
Hogy idegen áram sodrait kerülvén,
Csüggjünk a honi ég borúján, derűjén.

Porba hullt a fenkölt, fényövezte homlok,
Hatalom, dicsőség, minden összemlott! . .
Düledő romokon, hol nemzeti jaj kél,
Fekete lobogót hajtogatott a szél,
Sötét suhogásán kialudt a fáklya,
Éj borúlt a siró, hontalan múzsákra.
Sirhatott a múzsa, sirhatott a nemzet:
Meghalt Mátyás király, oda, a mit kezdett!

Nincs oda, nem is lesz! Tűnő korszakoknak
Letarolt mezőin virágok fakadtak.
Fegyverek zörgésén ébredő tavaszszal
Dalt csendült az égre, nemzeti zamattal;
Nemzeti húron szólt öröm és fájdalom,
Lánczaiból ifjan kélt az irodalom;
Egyre magyarabb lesz a múzsáknak arcza,
Mint azt lelke mélyén nagy Mátyás akarta.

Él még Mátyás király! Nem is hal meg soha!
Harczol a tanítók rendületlen sora.
Kivont karddal áll őrt nagy szelleme mellett,
Kardja forrást fakaszt: égő honszerelmet.
Tudomány, műveltség meggyújtott fáklyája
Nemzeti színekben lobog a hazára.
Mátyás alkotásán új palota épül,
Késő századoknak örök dícsőségül.

Rökk Szilárd emlékezete.*)

Csillag ragyog fenn a magasban
A lankadó vándor előtt . . .
Hideg világ a bujdosónak,
Nem ád erőt, jó pihenőt.
De a kunyhó kis mécs-világa
Nyájas födél alá vezet:
Megnyítja, mint forgó arany kulcs,
A kapukat, a szíveket.

Az oczeán kristály vizéből
Csillogva szórja gyöngyeit,
Gyöngyös habon lengő vitorlát,
Kincses hajót büszkén repít.
De észrevétlenül a harmat
Hull csendesen, hull nesztelen:
Fűszál, galamb csókján föléled,
Élet fakad, áldás terem.

Te néma por, ki elkerülted
A hír nyomán fénylő útat:
Mi éltetőd volt a magányban?
A tiszta tett, az öntudat.
Szebben beszélt ez ott tehozzád,
Mint a lármás trombitaszó;
Ez a mélysége nagy szívednek!
Jutalmazó, magasztaló!

Te néma por, ki nemzetednek
Oltárra raktad mindened,
De sohasem tudta meg a bal,
A mit adott a jobb kezed.
Te áldott kéz, csókot lehell rád,
Kinek te lettél gyámola:
Sok árva ajk, nyomorba' sínlő,
Közművelődés, iskola.

---

*) A nagy emberbarát síremlékének a IV. egyet. tan.-gyülés által történt megkoszorúzása alkalmával elszavalta *Száva János* jászladányi ig. tanító.

Te mécsvilág . . . harmat, lehúlló,
Kit ringat síri éjszaka!
Ne bántson a hálás tanítók
Szívből fakadt, rövid szava.
Dudolj fölötte altató dalt,
Illatlehű lágy fuvalom!
Borúlj fölé, virág, szeliden!
Áldott legyen e sírhalom.

Pósa Lajos.

Levelezés.

I.

Jótékonyczélú előadás.

T. Szerkesztő Úr!

Becses lapját egy a szegény gyermekek érdekében történt mozgalomról kivánom értesíteni; szíveskedjék rövid levelemnek helyet szorítani

Csak a mult télen merült fel a négyfalusi szegény tanulókat segélyező egyletben az eszme, hogy előadásokból s esetleges más jövedelemforrásokból egy 500 frtos összeg gyűjtessék azon czélból, hogy annak kamataiból a szegény tanulók segélyeztessenek. 50 forintunk már volt. Ennek gyarapításához a négyfalusi tanuló ifjuság f. évi augusztus 30 án tánczvigalommal egybekötött zeneestélyt rendezett. A jótékony előadás a fentebbi czélra 20 frt. 73 krt. jövedelmezett. Ezen összeg az 50 frt. ilynemű tőkéhez csatoltatván, a »Négyfalusi Népbank«-ban helyeztetett el. Ime, ily rövid idő alatt reményünkön felül már 70 frt. tőkésittetett. — Ismerve a négyfalusi közönség lankadatlan áldozatkészségét, a tanítóság ügybuzgalmát, melyet az iskola érdekében kifejteni szokott, hiszem, hogy ez újabban kitűzött czél sokkal hamarább valósul, mintsem gondoljuk. Ugy legyen!

Ezen előadás jövedelméhez felülfizetéseikkel járulni szívesek voltak: ifj. Jekelius gyógyszerész úr 1 frt, Dr. Tompa István szolgabiró úr 50 kr., Masznyik Gyula lelkész úr 1 frt. 40 kr., Sánek Samu tanító úr 50 kr., Magyarosi Ferencz jegyző úr 25 kr., Dr. Póka Dezső úr 20 kr., Steitz Ottó tanuló 5 krral.

Fogadják úgy a szíves felülfizetők, mint a megjelenésükkel ez ügyet pártolók, háláját és köszönetét azon szegényeknek, kiknek krajczárjaikkal nélkülözéseiket fogják kevesbíteni.

Hazafias üdvözlettel: **Kovács Mihály,**
közs. isk. ig.-tanító.

II.

A türkösi állami elemi iskola-épület fölszentelése 1890. szeptember hó 21-én.

Megható szép nemzeti ünnepély folyt le f. évi szeptember hó 21-én Türkös csángó-községben. A nevezett községben lakó ág evang. magyar egyháznak, mint a csernátfalusi anyaegyház filiájának már 1868 előtt volt felekezeti iskolája két tanítóval. A 70-es évek elején ezen felekezeti iskola is községi iskolává nyilváníttatott s egy harmadik tanítói állás is szerveztetett. Az 1885-ik évben már a 4-ik tanítói állás betöltésére is szükség volt és foganatosíttatott. — Nagy hiánya volt azonban ezen iskolának az, hogy az ág. evang. egyház volt felekezeti iskolájában csak két tanterem volt, két tantermet pedig bérelni kellett, ezek számára pedig a községben alkalmas helyiséget találni nem lehetett. A községi iskola 1883-ban államivá nyilváníttatott, de az ottani ág. evang. egyház kijelentette, hogy csak ideiglenesen engedheti át a tulajdonát képező két tantermet az áll. iskola számára, minthogy arra, miután a leányegyház önálló egyház lett, a lelkészi lak érdekében szüksége lesz. Szükségessé vált tehát egy alkalmas telek vásárlása, a mi 1884. január hó 13-án 662. sz. miniszteri rendelettel megtörténvén, Gödri Póka Sára telke vásároltatott meg 3200 frton a község közepén. Erre a telekre építtetett a f. 1890-ik évben ama díszes, emeletes épület, mely összesen 12,221 frtba került. Van benne az emeleten 3, a földszinten is 3 nagy tanterem, melyek közül egyikben az állami óvodának is állandó lakása leend. Van igazgatói iroda, tanszermuzeum. Ennek az új áll. iskola-épületnek fölszentelésére gyűltünk össze f. évi szeptember 21-én d. e. 9 órára Türkösre.

Az ünnepség istenitisztelettel vette kezdetét a türkösi ág. evang. új templomban, a hol tiszt. Deák Sándor lelkész tartott az iskola fontosságáról magvas, szép beszédet. Innen aztán az új állami iskola-épületbe vonultunk, a hol egyik tanteremben az iskolás gyermekek a Szózatot énekelték el s ennek elhangzása után Koós Ferencz kir. tanácsos, tanfelügyelő tartotta lapunk más helyén közlött felavató beszédét. Az ünnepséget a »Hymnus« zárta be, melyet az összes jelenlevők felállva meghatóan énekeltek. Aztán megtörtént az iskola ünnepélyes átadása a gondnokság felügyelete alá.

A közebéden, mely egyik tanteremben folyt le, 40-en vettek részt. Ott voltak a kir. tanfelügyelő, tiszt. Masznyik Gyula ág. ev. h. esperes, tiszt. Deák Sándor lelkész és gondn. elnök, Orbán Ferencz brassói áll. isk. igazgató, Jánó Lajos, Balázs Péter áll. isk. tanítók, Bede Dániel hosszu-

falusi áll f. népisk. tanító, a türkösi áll. iskola gondnoksága, ág. ev. presbiterium és közs. előljáróság derék csángó tagjai, Neumärker Gyula türkösi áll. el. isk. tanító, Molnár Hajnalka tanítónő, Magyari István alsótömösi áll. isk. gondn. elnök, Pap Péter alsó-tömösi áll. isk. tanító, Dánér Abel hosszufalusi közs. isk. tanító. Sokan voltunk és mégis sokan hiányoztak a négyfalusi magyar intelligentia sorából, kiket szerettünk volna ilyen korszerű nemzeti ünnepségen ott együtt látni. Mi forraszt minket össze, ha még a nemzeti kultura sem? . . .

A legelső poharat Koós F. kir. tan., tanfelügyelő emelte gr. Csáky Albin vall.- és közokt. miniszter úrra, mint ezen modern áll. iskola főépítőmesterére; tiszt. Deák Sándor gondn. elnök éltette Koós F. tanfelügyelőt, mint a béke és szervezés apostolát; Orbán Ferencz Deák Sándorra, a jeles egyházi szónokra köszöntött. Poharat emeltek még Jánó Lajos, Bede Dániel stb

Ezen társas ebédnek két maradandó emléke is leend. Első az, hogy Sánek János, ez új állami iskola-épület egyik vállalkozója, Koós F. tanfelügyelő egyik pohárköszöntőjére ott nyomban megigérte, hogy a csángószobor alapját félig a maga költségén ki fogja építeni, mely munka 16 frt. 50 kr. kiadást képvisel. Magyarosi Ferencz hosszufalusi községi másodjegyző szintén igéretet tett, hogy Koós F. kir. tan. tanfelügyelő felavató beszédét 500 példányban saját költségén ki fogja nyomatni és 200 példányt ingyen fog az iskolás gyermekek között kiosztani, a többit pedig a Hosszufaluban építendő ev. ref. templom javára a Székelyföldön elárusítni.

Az itt leirt ünnepségről minden jelenlévő azon édes meggyőződéssel távozott el, hogy Türkös község olyan állami iskola-épületet és abban olyan korszerű berendezést nyert, melyhez hasonló magyar iskolákban a megye területén, Brassót sem véve ki, egyetlenben egy sincsen.

Maradandó emléke ez néhai Trefort Ágoston és mostani gr. Csáky Albin vall. és közokt. miniszter uraknak itt a csángóföldön. Jelenleg két tanító és két tanítónő működik ezen új áll. iskolában, de az 5-ik tanítói állás szervezése is már kopogtat, mert a II.—III. osztályban még itt sincs elég hely a múzsáknak. Az állami óvoda is, mint fennebb is említém, ott fog állandó termet találni. E szerint az új állami iskola-épületben évenként az óvodában, mindennapi és ismétlő iskolában mintegy 500 gyermek fog tanulni.

Erős vára a nemzeti kulturának és nyelvnek; állj rendületlen sziklaként évszázadokon át és hirdesd itt a Kárpátok alatt egy szebb kor felvirradását!

Egy jelenvolt.

A Háromszék vármegyei tanszermuzeum egyetemes vonalzója.*)

(Vége.)

Ha még az ének-oktatáshoz oly igen szükséges hangjegy-vonalzás különféle csoportosításait is számításba veszszük: az iskolai fekete tábláink tömérdek változatokban megvonalzását gyorsan, tisztán, könnyen és mértani pontossággal eszközlő készüléket úgy a népoktatási intézetek, mint a szak- és középiskolák egyik leghasznosabb taneszközéül kell elismernünk.

Ily készülék *a Háromszék vármegyei tanszermuzeum „Egyetemes vonalzója“*, melyet a nevezett intézet központi bizottsága szerkesztett. Az *„egyetemes vonalzó“* bármely iskolai táblára alkalmazható egyszerű taneszköz. Áll a tábla bal és jobb szélére erősítendő, függélyesen elhelyezett két vas-sínből, továbbá e sinek csatornájában mozgó vonalszabályozó pálczákra vízszintesen illesztett vonalzó léczből és zsinórból (vízszintes egyenközű vonalak festésére), a vonalzó léczen tolható vereskréta-hüvelyből, melynek segélyével a függélyes vonalakat, de a zsinór nem használása esetén vízszintes egyenközüeket is húzhatni, végre a festéktartó szelenczéből. A baloldali sín 2 cm. közökben a vonalzó léczet és zsinórt megállító bevágásokkal és ezekbe mélyedő rugóval bir, mely utóbbi által bármely kisebb sorközre is illeszthető a vonalzó lécz vagy zsinór. A jobboldali sín pálczáján van a zsinórt megfeszítő rugó.

A kezelés felette könnyü és gyors. A balkéz a lécz felső szélére támasztott négy ujjal és alsó szélén a rugóra fektetett hüvelykkel vezeti az állandóan vízszintes irányban fekvő vonalzó léczet és zsinórt. A léczen tolható krétahüvely segítségével vízszintes vonalat is huzhatunk; de főleg a függélyes egyenközüek megvonására szolgál ez, ha a centiméterekre osztott vonalzó-léczen megfelelő helyre toljuk jobbkézzel, balkezünk pedig a rugó benyomása mellett a léczet lefelé vonja.

A megfelelő sorközű vízszintes vonalak még könnyebben és sokkal gyorsabban előállíthatók, ha a vörös festékes gyapotzsinórnak közepén megrántásával (csaptatással) festjük a táblára. A zsinórcsaptatással vagy vonalzón huzással nyert vörös vonalok tiszták, jól láthatók és czéljoknak akár az irásnál, akár a rajzolásnál, számolásnál vagy énektanításnál teljesen megfelelnek. Eltávolításuk pedig nedves rongygyal vagy szivacscsal minden fennakadás nélkül eszközölhető. A zsinór naponként egyszer telítendő; a szelencze horgos végű rudacskájába fűzés után e rúd leszorítja a zsinórt a szelencze fenekére, telíti festékkel, kinyomja a fölös nedvet; a szelencze-rudon keresztűlhuzott nyirkos zsinórt ezután ismét beakasztjuk állandó helyére, de csak használat esetén feszítjük a rugóval meg.

*) Lásd lapunk 11-ik számát. Szerkesztő.

A festék közönséges veresföld, mit az ácsok használnak és a mely — valamint a veres kréta is — minden füszeres boltban kapható. Mindenütt megszerezhető a gyapotzsinór is, mely ha nem elég tömött, gombkötővel (vagy kötelessel, vagy akármely orsóval) megsodortatandó. Végre a vonalzóléczet is bárhol elő lehet állítni és a fekete tábla hosszánál egy deczimétterrel nagyobbra szabatni.

A Háromszék vármegyei tanszermuzeum tehát, mely az »Egyetemes vonalzó« sokszorosításának jogát fentartja, midőn forgalomba hozza ez új taneszközt, annak csupán vas alkatrészeit állíttatja elő és bocsátja áruba.

A Háromszék vármegyei tanszermuzeum »egyetemes vonalzó«-jának ára 3 frt; csomagolás 50 kr. (5 kilogrammnál könnyebb szállítmány lévén, 36 kr. postai költséggel bárhová elküldhető.) — Megrendeléseket elfogad *a Háromszék vármegyei Tanszermuzeum központi bizottsága Sepsi-Szent-Györgyön.*

IRODALOM.

Nélkülözhetetlen segédkönyv az a 286 oldalra terjedő vaskos füzet, melyben *Schmiedt Boldizsár* baranya-szabolcsi ig.-tanító az osztatlan tiszta magyar tannyelvű népiskola összes tananyagának hetekre és félórákra való beosztását, tekintettel a csoportosítás elvére és a reáliák külön tanítására, módszertani utasítások és felvilágosító példákkal, általános és részletes óratervekkel, tárgyalja.

Gondos áttanulmányozás után a legjobb lélekkel ajánlhatjnk e gyakorlati kezekre valló munkát, melyből minden tanító, tanítással s általában tanügygyel is foglalkozó lelkész, iskolalátogató és tanfelügyelő megbecsülhetetlen tájékoztatót szerezhet. — Ára e füzetnek 1 frt. 50 kr., *de ha 10 egyleti tag egyszerre rendeli meg e művet, akkor példányonkint 1 frtba számittatik.*

Szerkesztőségünk szívesen vállalkozik a közvetítésre. Ha másképp nem volna lehetséges a megrendelés, talán az iskolák költségein lehetne azt megszerezni az iskolai könyvtárak számára.

*

A »**Magyar Nemzeti olvasókönyvek**« második lenyomata is elhagyta a sajtót. Nem csodálkozunk ezen; olyan népiskolai kézikönyv, mint a szóban forgó, mely az elsők között is a legelső, kell hogy gyorsan és általánosan terjedjen, mert a jónak győzni kell. Ez pedig a szó szoros értelmében *jó olvasókönyv.* Nem előlegez fogalmakat, mint teszi ezt eddig valamennyi olvasókönyv; oly fogalmakról ugyanis nem tárgyal, mely azon

fokban, melyre az illető könyv szól, paedagogiai és különösen didactikai okokból nem tárgyalható. A tárgyrokonság szerint való csoportosítás azonnal tájékoztatja a tanítót, hogy mi van ezen könyvekben. A fokozatosság elve a legszigorúbb követelményeknek is teljes mértékben megfelel.

Elhallgatva a könyvnek egyéb előnyeit, nem említve az igen kedvező s rendkívüli módon kitüntető *hivatalos birálatot*, tanító társaink becses figyelmét felhívjuk ez olvasókönyvekre. — Szerkesztőségünkben úgy az olvasókönyvekből, mint az ahhoz tartozó fali olvasótáblákból egy teljes példány van elhelyezve megtekintésre; mindig rendelkezésre állanak azok. Szerkesztők: *Dr. Gőőz József*, *Schön József* és *Trajtler Károly* jó hírnek örvendő fővárosi tanítók; kiadó *Lampel Róbert*, a szintén előnyösen ismert fővárosi könyvkereskedő.

*

Hasznos útmutató az alsóbb osztályok vezetőinek az a kis füzet, melyet „*Utmutatás a szemléleti képek használatához, gyakorlati példákkal ellátva*“ czím alatt *Spaller József* brassói r. kath. tanító szerkesztett s melyet a brassómegyei hiv. tanítótestület pályadíjjal kitüntetett. Melegen ajánljuk. Leszállított ára a szerzőnél megrendelve 15 kr. o. é.

*

Volt alkalmunk megtekinteni *Schuller József* fővárosi papirkereskedő által kiadott s *Morvay Károly* által alsófoku ipariskolák számára szerkesztett *fogalmazási*, *számtani* és *könyvvezetési* irófüzeteket. Ezeket, a melyek előnyösen mulják felül az eddig létezőket csinos kiállításuk, czélnak megfelelő vonalzásuk stb. által, szívesen ajánljuk az illetékes iskolahatóságok, tanítótestületek becses figyelmébe.

*

»**Jo gyermekek könyve**« czím alatt *Boross György* a kolozsvári unitárius főgym. érdemes tanára erkölcsi szabályok és elbeszéléseket tartalmazó olvasókönyvet adott ki. — Egyik közelebbi számunkban bővebben fogjuk ismertetni, addig is ajánljuk különösen a hit- és erkölcstan tanításával foglalkozó tanítótársaink figyelmébe.

VEGYESEK.

Az I. évfolyam utolsó negyedének kezdetén tisztelettel kérjük t. olvasóinkat, szíveskedjenek az esedékessé vált lapdíjakat, miután pénztárosunk körünkből eltávozott, a szerkesztő nevére minél előbb beküldeni.

Halálozások. A brassómegyei hiv. tanítótestületnek ismét gyásza, halottja volt. Alig helyeztetett ugyanis *Jakab János* zajzoni közs. iskolai tanító barátunk szeptember 13-án, hosszas szenvedés után 27 éves korá-

ban az örök nyugalomra, már 14-én *Székely Antal* tatrangi áll. isk. tanítótársunknak agysorvadásban történt szomorú halálát tudatta a gyászjelentés. Mindkettőt öreg szülők, testvérek, közelebbi és távolabbi rokonok, az utóbbit még nő és árva gyermekek siratják; s mindkettőnek csendes nyugalmat kiván a brassómegyei hiv. tanítótestület s ebben a »háromfalusi tanítói kör«.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr folyó évi julius 18-án 29,973. sz. a. kelt magas rendeletével kimondotta, hogy az állami népiskoláknál alkalmazott igazgató-tanítók igazgatói minőségükben többé nem véglegesittetnek.

Az alsófokú ipariskolások tanévének a közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 33,844. sz. rendelete szerint 10 hónapig vagyis szept. 1-től junius végéig kell tartania.

Az állami és községi tanítók és tanárok az 1876. évi VI. t.-cz. 3. §-a értelmében a nm. közoktatási kormány 5474. sz. a. kelt rendelete szerint mint állami hivatalnokok, illetőleg törvényhatósági tisztviselők, nem lehetnek tagjai a közigazgatási bizottságoknak.

Pályázati eredmény. A mint értesülünk a brassómegyei hiv. tanítótestület által, lapunk III. számában is, hirdetett pályázatnak szép eredménye lett, a mennyiben a két pályakérdésre 7 (hét) pályamunka érkezett be.

Ünnepi beszéd czímű vezérczikkünket, melyet megyénk érdemes tanfelügyelője tartott s mely a maga egyszerüségében is oly magasztos és megható eszmedús tartalommal bír, és a melyet *Magyarosy Ferencz* közs. jegyző úr szent czélra külön is sokszorosíttatott, ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe.

Örvendetes hir. *Szathmány György* orsz. képviselő, az egyet. tanítógyülés ügybuzgó elnöke *Apt Kamil* helyére kultuszminiszteri osztálytanácsossá fog kineveztetni, s a népnevelési ügyosztály vezetését veendi át. A tanítók ezereivel a legőszintebben gratulálunk mi is úgy ő nagyméltóságának helyes választásához, mint a képviselő-elnök úr kitüntetéséhez.

Kakujay Károly közszeretet és tiszteletnek örvendő tanügyi férfiu, jelenben csongrádmegyei kir. tanfelügyelő, hir szerint az elhalt Schreiber helyébe Fogarasmegyébe fog áthelyeztetni. Örvendünk; szükség van ott oly férfiura, mint Kakujay.

Az egyetemes gyülés eredménye biztosítottnak látszik közoktatási miniszterünk gróf *Csáky Albin* ő nagyméltóságának a tanszerkiállítás bezárása alkalmával mondott nyilatkozata által, melyet lapunk időszaki

megjelenése miatt csak most s az alábbiakban közölhetünk t. olvasóinkkal. Ugyanis Péterfy S. üdvözlő beszédére ő nagyméltósága következő szívhez szóló szavakkal válaszolt: »A lehető legnagyobb érdeklődéssel kisértem a magyarországi tanítók ezen egyetemes gyűlésének imént befejeződött közgyűlését; a legmelegebb rokonszenvvel tapasztaltam, hogy a tanítóságnak a tanügy javára irányzott munkássága a legszebb sikert eredményezte, s ez nemcsak az önök keblét töltheti el örömmel, hanem az enyémet is és mindazokét, kik a kulturai haladás tényezőiként szerepelnek. Két igen fontos kérdés, mellyel az önök által rendezett egyetemes gyűlés is foglalkozott, tagadhatatlanul: *a tanítói állás biztosítása s a tanítók anyagi helyzetének javítása.* A legégetőbb szükség követeli, hogy e téren az állam és társadalom mielőbb megtegye a magáét. Eddigi munkálkodásomból láthatják önök, hogy minden törekvésem e gyökeres reformokat igénylő helyzet megváltoztatására irányul. (Éljenzés). Örömmel tapasztaltam munkálkodásaikból azt is, hogy tárgyalásaikon kellő tapintattal kerülték mindazt, a mi akár a felekezeti féltékenységnek nyújthatott volna tápot, akár pedig nemzetiségi viszályt idézhetett volna elő, s csak azt *sajnálom*, hogy *gyűléseiken személyesen* én is részt nem vehettem, de a munka fáradalmai s egészségem helyreállítása ép azon időben kényszerítettek rá, hogy távol legyek a fővárostól. Ha azonban gyűléseiken meg nem is jelenhettem, örömmel siettem megtekinteni az egyetemes gyűléssel kapcsolatban rendezett ezen kiállítást s nem habozom kinyilvánítani, hogy nekem a tanítóságnak úgy az egyetemes gyűlésen kifejtett munkássága, mint a kiállítás körül tanúsított buzgalma *nagy örömet* és *megelégedést szerzett.* Kivánom, hogy a nevelésügy javára irányzott munkásságukat a jövőben is ily szép siker koronázza!« (Élénk, lelkes éljenzés).

Bartha György m.-vásárhelyi községi isk. ig.-tanító kartársunkat érzékeny csapás érte. Egyetlen leánykája *Irénke* f. évi szept. 22-én bevégezte földi szenvedéseit. A seb — tudjuk — sajgón fáj; de találjanak a kesergő szülék vigasztalást a vallás szavában, mely így szól: *Az Ur adta, az Ur is vette el;* a kis ártatlan pedig nyugodjék békén a hant alatt!

Szerkesztői üzenetek.

Tisztelt munkatársaim és elvbarátaim elnézését kérem a miért több fontos ügyben még üzenetek alakjában sem felelhettem ez ideig. Részint halmozott teendőim, részint egészségi viszonyaim akadályoztak ebben. Közelebbről minden elintézetlen ügy, elintéztetni fog.

Brassó. Alexi könyvnyomdája.